

Klein, kleiner, kleinst...

Als de dag van gisteren herinner ik het mij nog. Het was om zes uur al stikdonker, de kerk in ons dorp stond er druilerig en somber bij in de novemberregenen en wij, jongetjes van rond de twaalf jaar, slopen naar binnen omdat wij daartoe waren opgeroepen. De grote kerk bleek geheel duister op één lamp na, die de plaatsen voor de preekstoel in enig licht zette. In die lichtkring werden wij geacht plaats te nemen, liet de koster - ook al donker gekleed - ons weten.

Het was retraiteweek of zoiets: een om de paar jaar terugkerend ritueel waarbij een stel jezuïeten, rechtstreeks gerekruteerd bij een katholiek Politiebureau, diverse groepen (verloofden, moeders, adolescenten en dus ook 'net ontwakende jongetjes' zoals ik) kwamen bewerken. Normaal zorgen twintig twaalfjarige jongetjes wel voor een hels kabaal, maar het totale duister om ons heen, de harde wind rond het kerkgebouw en de angst voor wat komen ging, maakten dat wij muisstil zaten te wachten.

De jezuïet die ons was toegewezen, kende ik nog van enkele jaren geleden. De tijd daarvóór keek ik voor het slapen gaan vaak onder mijn bed om mij ervan te vergewissen dat er geen 'boef' had plaatsgenomen. Maar sinds ik deze pater had leren kennen, leek een boef mij niet langer een probleem. Mijn vader of moeder moesten mij keer op keer verzekeren dat bedoelde pater '100 procent zeker weer in het zuiden zat...!' 'Erewoord?' 'Erewoord!' Pas dan kon ik de slaap vatten.

De pater was erg groot, zo kaal als een biljartbal en hij had de staalblauwe ogen van een nazi-officier. Hij kwam niet vóór ons zitten, maar besteede de preekstoel en torende aldus drie meter boven ons uit. Sinds er meer bekend is over de Amerikaanse gevangenis in Irak, begrijp ik dat de hoogte en het duister onderdeel waren van de strategie om ons nietiger dan nietig te maken.

'Veertien jaar was hij toen hij uit de rivier werd opgehaald. Hij had zichzelf verdronken...!', schalde het klerikaal over onze hoofden. En weer even later: 'Zijn moeder vond hem op zolder, dood, hangend aan een touw...! Wat dat voor lééd is voor zo'n moeder...!', met zó'n enorme uithaal op dat 'leed' dat ik in mijn bank totaal verschrompelde.

Toen hij ons klein genoeg gekregen had, kwam de moraal: onderzoek (sic) had uitgewezen dat al deze dramatisch aan hun eind gekomen jongetjes (want ik gaf hier slechts een selectie) kort voor hun wanhoopsdaad 'geonaneerd' hadden. Iets waar paters (met name als het anderen betrof) altijd heel sterk tégen waren. Helaas wist ik uit het woordenboek - waar het zomaar in stond - en ook al uit de praktijk wat 'geonaneerd' inhield, zodat het laatste restje moed mij geheel in de schoenen zonk. De pater had zijn punt gemaakt, dus mochten we weg, het duister van de kerk uit, het donker van de novemberavond in, naar huis, waar ik niet eens zou dúrven antwoorden op de vraag waar hij het over had gehad.



Vergis u niet, ik was helemaal geen doetje. Namens de klas protesteerde ik fel tegen 'wéér geen ijsvrij', ik trad op tegen allerlei ander sociaal onrecht en luisterde, gebrekkig pianospelend, de wervingsavond van de lokale fanfare op, om maar eens een paar heldendaden te noemen. Maar er zijn zaken waar een mens niet tegen opgewassen is. Dat kan een opperwezen zijn dat alles ziet en niet rust voor iedereen in nederigheid neerzijgt. Maar het kan ook een medisch specialist zijn die (suggereert dat hij) beslist over je uiteindelijke sterven of in leven blijven.

Hoezeer zijn gelovigen te benijden! Herman Finkers, wiens optreden wij onlangs bezochten, heeft geloof in de dokters. Zijn hele familie heeft dat. Toen zijn grootvader stervende was, zei de huisarts: 'Het spijt mij, mevrouw, uw man is overleden.' Maar opa zei zachtjes: 'Ik ben helemaal nog niet dood.' Waarop oma zei: 'Houd je mond, Cor, de dokter zal het heus wel het beste weten...!'

Ik heb helemaal niets van dat soort geloof. Ik denk altijd: je zal zien dat het fout gaat. Ook al weet ik allang dat het helemaal geen zin heeft om zo te denken, want zonder dat ik dat denk, gaat het óók wel fout.

Sinds een aantal maanden leef ik weer volledig als een gezond en vitaal mens. Je bent dan snel vergeten in wat voor volledig hulpeloze toestand je in het ziekenhuis was: hoe willoos je je van alles liet wijsmaken en aanpraten, hoe dom je belangrijke vragen uit angst achterwege liet, hoe soepel je regelrechte fouten voor lief nam, hoe gemakkelijk je meeding met suggesties die niet goed doordacht bleken, en ga zo maar door. En dat is erg jammer, want juist als je weer normaal functioneert zou je dat aan artsen haarfijn kunnen uitleggen!

Hans van der Voort
hvdvoort@knmg.nl